

Portugalhyllan 1 Överpatriotism

● Minnen från fornstora dar är vad Portugal tronar på. Se bara det bombastiska sjöfaramonumentet vid Beléms strand i Lisabon, rest 1960 till minne av den dristige Henrik Sjöfaren,

vars död inträffade 500 år tidigare.

På en sockel, formad som en karavell, invid vattnet stävar ett förstenat koppel äventyrare – navigatörer, missionärer och kolonisationsatörer – ut mot de vidder Portugal ville utforska och bemärkta sig.

Resenärerna vidgade Europas synfält och gav makt och rikedomar åt riket. Vasco da Gama kom hem från sin pionjärfärd till Indien men Magalhães, vars namn är knutet till den första världsomseglingen, dog i österled. Många expeditioner gick i kvav. Det finns en hel litteratur

om skeppsbrotten. Monumentet är omdiskuterat. Det känns inte ideologiskt fräscht. I ljuset av den svunna totalitära Salazar-tiden, som ännu rådde då minnesmärket uppfördes, syns det överpatriotiska skrytet alltför tydligt.

CARLHÅKAN LARSÉN

JULIA SVENSSON

journalist

Ont om herrcyklar. Ju mer komplex feminismen blir, desto mindre tas den upp.

Det är mest damcyklar som står utanför Den Sorte Diamant i Köpenhamn. Och varför skulle det inte? Det är Internationell Kvindekonferens i staden där Internationella kvinnodagen faktiskt grundades för hundra år sedan av Clara Zetkin.

Trots högtrycket över södra Skandinavien – och alla prominenta gäster på konferensen – vaknar jag inte med solskens i blick. Mitt frukost- och resällskap utgörs av tre dagstidningar som alla minner om hur kvinnor i Sverige och Danmark måste kämpa hårdare än män för att få samma villkor, lön och respekt.

I den första paneldebatten förtäljer svenska författaren Johanna Palmström dessutom att Sverige inte längre är "världens mest jämställda land". Norge har dragit förbi. Och Finland. Och Island. Svenska politiker har slutat kalla sig feminister. Ju mer komplex feminismen blir desto mindre tenderar media att ta upp frågan.

Sedan antror samvetet scenen. The Economist frontar med den kinesiska landsbygden och rubriken "What happened to 100 million baby girls?". Här går det 130 män på 100 kvinnor. The Economist intervjuar också indiske Mr Singh, som på grund av kvinnobristen i byn importerat en fru från en fattigare delstat. Författaren Naomi Wolf har ju en poäng när hon säger att västerländska journalister, som förfasar sig över bröstimplantat och anorexia, inte har några stora problem.

Att jämföra med 36-åriga filmaren Haifa Al-Mansours erfarenheter. Hon är Saudiarabiens första kvinnliga filmregissör. I hennes land är biografier förbjudna och med sina dokumentärfilmer visar hon hur kvinnor där i princip förtrycker sig själva genom att upprepa ledarnas budskap.

Jessica Valenti.

New York-författaren Jessica Valenti, som 2006 grundade den första amerikanska feministsajten, feministing.com, vittnar om hur 16-åriga ensamma feminister från byar i Midwest tack vare sajten för första gången kan föreställa sig ett annat liv.

Min egen genusdepression är relativ. Unga svenska feminister tampus visserligen med samma orättvisor som sina trettio år äldre medsysstrar gjorde en gång. Men i Norden är problemen definierade och vi har institutioner och lagar som äldre feminister genomdrivit. Det är bara att fortsätta. Göra politik. Organisera oss. Strejka. Inte bli bekväma. Ingen ger bort sin makt utan strid. Få män har tagit cykeln till Den Sorte Diamant på sin lediga dag.

I dagarna blev Island land nummer två i världen att klubbba igenom en lag om könskvotering. En lag som i Norge medfört att det sitter fler danska kvinnor i norska bolagsstyrelser än i danska. Ironiskt nog.

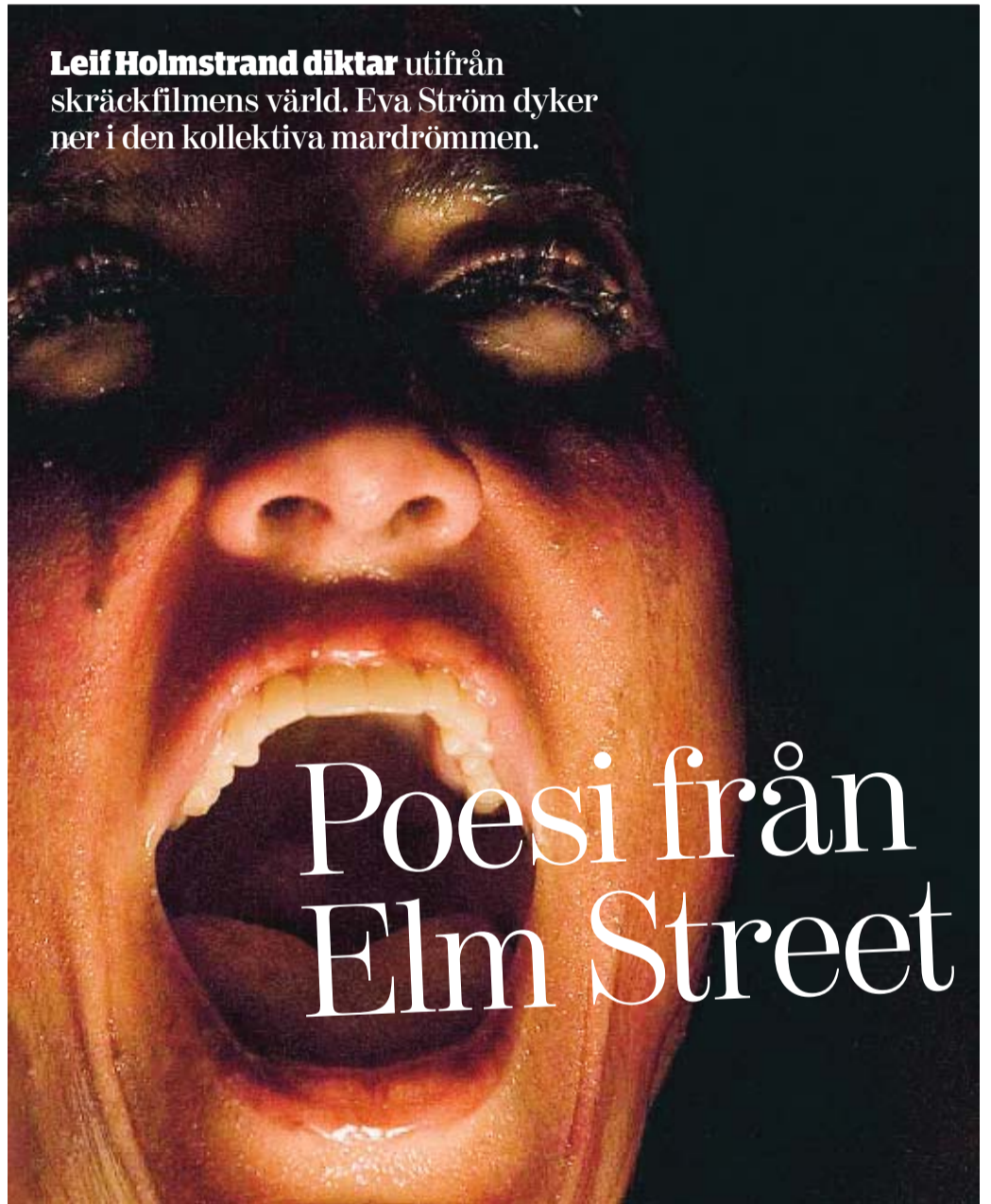
Men hälften kvinnor i styrelserummen är också bara ett steg på vägen. För att citera den egyptiska författaren Nawal El Saadawi: "Condoleezza Rice och Hillary Clinton är inte feminister, de är en del av patriarkatet". Kvinnorna i styrelserna måste alltså inte bara fylla stolar. De måste göra skillnad.

Inför 100-årsjubileet har Liza Marklunds och Lotta Snickares bok "Det finns en särskild plats i helvetet för kvinnor som inte hjälper varandra" (2005) översatts till danska. Jag tar ett ex fastän den redan står i bokhyllan. Den där platsen i helvetet tål att påminnas om.

Julia Svensson

RECENSION Vid mardrömmens mål

Leif Holmstrand diktar utifrån skräckfilmens värld. Eva Ström dyker ner i den kollektiva mardrömmen.

ARKIV: NEW LINE CINEMA 2009

● Helst ska man nog vara en skräckfilmshabitué för att kunna tillgodogöra sig Leif Holmstrands diktsamling "Vid mardrömmens mål", som utgår från minst tjugotre kända skräckfilmer, från "Basket Case" till "Zombie Holocaust". För min del har det inneburit en hel del googlande och vidareutbildning på Youtube.

Holmstrand diktar exempelvis kring Pamela Voorhees i "Fredagen den 13:e", en monstros seriemördande moder som hämnas sin handikappade sons drunksningsdöd på ett sommarläger. Genren kännetecknas som bekant av sadistiskt våld, maktbegär, besynnerliga intriger, monster och flertaliga mord. Men också av utstötning och ensamhet. För några är skräckfilm upphetsande, för andra populärkitchig komik, för ytterligare andra en trött gäspning, för några psykoanalytiskt material kring begär, dödskräck och aggression. För Holmstrand är det material att dikta vidare kring.

Vad betyder då denna genre? Filmindustrin ger vår kultur dess mardrömmar som bristfälligt döljer en erfarenhet av makt och våld som njutningsmedel, skriver Holmstrand. Den som ser skräckfilmen har inga problem att i offerpositionens skräckensation

BOKEN

Leif Holmstrand

Vid mardrömmens mål. Albert Bonniers förlag.

identifiera sig med förövaren, fortsätter han. Filmens mål är inte att väcka upp åskådaren till en revolt mot skeendet utan snarare tvärtom garantera fortsatt status quo. Men Holmstrand antyder även att det kanske finns andra historier att berätta, mer upproriska. Tragiken hos monstret i "Frankensteins brud", dömd till fördömmelse och ensamhet är ett exempel.

Det är ett intressant projekt att undersöka skräckfilmernas repertoar av kollektiva mardrömmar för att se vad dessa säger om vår kultur och om det mänskliga psyket. "Ett slingrande slemfält av tandkött och bensplitter, glitter och sammet, det vackra i det fula kittlar skönt, bara man i denna fridens och samstämmighetens epok slipper uppfatta spegelglaset", skriver Holmstrand. Jag skulle gärna sett att han uppehållit sig mer kring detta spegelglas. Han kommer närmast i bokens resonerande partier, som gärna kunde utvecklats ännu mera. Där emot när Holmstrands skräckfilmsdikter inte riktigt fram till mig, utan fångar mest det besynnerliga och bisarra i genren. Men frågan kvarstår vad spegelglaset speglar.

EVA STRÖM
författare